

студент предлагает одно предложение о положительном влиянии телепередач на людей. Затем все студенты записывают окончательный вариант в тетрадях по памяти.

Полезно регулярно проводить письменную самопроверку слов, которая занимает 8 – 12 минут урока. Преподаватель предлагает задания, которые выполняются каждым студентом в тетрадях. После каждого задания организуется фронтальный самоконтроль, когда правильные варианты или только прочитываются, или одновременно записываются на доске. За каждый правильный вариант ученик записывает себе 1 балл. В конце подводятся общие итоги.

Выводы:

Необходимо уделять большое внимание обучению лексической стороне речи начинающем этапе усвоения иностранного языка, так как лексика является важнейшим компонентом речевой деятельности. Студенты должны овладеть строительным материалом для осуществления общения и взаимодействия. Речь преподавателя должна быть основным источником обогащения лексического запаса студентов. Речевые образцы сразу дают представление о том, каким образом может быть использовано данное слово или словосочетание.

Успех студентов начинающего уровня в изучении иностранного языка и их отношение к предмету зависят от того, насколько интересно проводятся занятия. Чем эффективнее использует преподаватель различные методические приемы, тем интереснее они проходят и следовательно прочнее усваивается материал.

ЛИТЕРАТУРА

1. Зимняя, И.А. Психология обучения иностранным языкам в школ. М., Прогресс, 1999, 108 с.
2. Игра как средство активизации речевого общения на уроках английского языка. //М., Иностранные языки в школе, 1987, №5, с. 34-38.
3. Козлов, И. Ф. Задачи и упражнения по методике преподавания иностранных языков. М., Прогресс, 1993, 126 с.
4. Борисова Р.Г. О некоторых приемах обучения диалогической речи //М., Иностр. языки в школе, 2003, №3, с. 12-15.
5. Будниченко Е. П. Обучение диалогической речи на уроках английского языка //М., Иностр. языки в школе, 2004, №1, с. 17-20.
6. Бухбиндер В.А. Устная речь как процесс и как предмет обучения // Киев, Очерки методики обучения устной речи на иностранных языках. КГУ, 2001, 568 с.
7. Формирование учебной деятельности студентов /Под ред. В.Я. Ляудис. М., Изд-во МГУ, 1989, 139 с.
8. Хофман И. Активная память (пер. с немецкого). М., Прогресс, 1986, 270 с.

ӘОК – 4 И (Англ)

Жолдыбекова Базаркул Ергешқызы – оқытушы (Алматы, ҚазККА)

Ахтаева Лейла Маратқызы – оқытушы (Алматы, ҚазККА)

**ШЕТЕЛ ТІЛДЕРІН ОҚЫТУДА ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯ
КӨМЕГІМЕН АУТЕНТТІ МАТЕРИАЛДАРДЫ ҚОЛДАНУ**

Мемлекеттердің әлеуметтік-экономикалық, саяси-мәдени өмірінде болып жатқан өзгерістерге байланысты ғылымның басқа салалары сияқты шетел тілдерін оқытудың қазіргі әдістемесі де ауқымды өзгерістерді басынан өткізуде. Сонымен қатар,

мемлекетіміздің басқа елдер алдындағы күннен-күнге өсіп келе жатқан абыройы, халықаралық деңгейдегі қарым-қатынастың өсуі шетел тілдерін оқыту әдістемесін жетілдіру мен тіл үйренушілердің деңгейлік сапасына қатаң талап қоюда. Ел Президенті Н.Ә. Назарбаевтың «Жаңа онжылдық – Жаңа экономикалық өрлеу – Қазақстанның жаңа мүмкіндіктері» атты жолдауында адам капиталының бәсекеге қабілеттілігін арттыру үшін болашаққа белсенді инвестиция салу қажеттігі, жоғары білім сапасы ең жоғары халықаралық талаптар деңгейіне сай болуы тиіс екендігі баса айтылған.

Д.К. Стивенсон айтқандай, 21 ғасырда қоғам болашағы сол ортаның білім алған азаматтарының саны мен сапасына қарай айқындалады. Яғни, адамзатты қалыптастырушы күш, білім жүйесі, елдің дамуының негізгі алғышарты болып есептеледі.

Шетел тілдерін оқыту технологиясы да оң өзгерістерді бастан өткізуде. Басқа елдердің шетел тілдерін оқыту теориясы мен практикасындағы оңтайлы тәжірибелерін пайдалана отырып, елдегі шетел тілдерін оқыту әдістемесін жаңалау жұмыстары жүргізілуде.

Шетел тілдерін оқытудың мақсаты – студенттердің мәдениетаралық қарым-қатынастағы біліктіліктері мен қабілеттерін қалыптастыру болып табылады. Демек, шетел тілінің білім беру саласындағы атқарар қызметі – тілді оқып үйренушілерді өздері оқып үйреніп жатқан тілде сөйлейтін халықпен түсіністік, ортақ көзқарас орнатуға және сол ұлт мәдениетін түсінуге дайындап, тәрбие, білім беру, әрі жеке тұлғаларын жан-жақты дамыту болып табылады [1].

Шетел тілдерін оқытудың мазмұны келесі мәселелерді қамтиды:

- қарым-қатынас саласы, қамтылатын тақырыптар, сөйлеу әрекеті, сөйлеу әрекетінің материалдары;
- тілдік материалдар, оларды қолдану тәртібі мен қолданудағы біліктілік;
- тіл үйренушілердің тіл үйренудегі біліктіліктері;
- тіл үйренушілердің сол тілде сөйлейтін халықтардың мәдениеті мен ұлттық ерекшеліктері туралы жалпы білімдері [2].

Жоғарыда атап өткеніміздей, тілдік материалдар шетел тілдерін оқытудың негізгі құрамдас бөлігі болып табылады. Соңғы кездері ағылшын тілін үйретуде аутентті материалдарды қолдану мәселесі жиі көтеріліп жүр. Бұл мәселе туралы сөз қозғамас бұрын аутентті материал ұғымына түсініктеме бере кетейік.

Аутентті материал дегеніміз, Longman сөздігіне сүйенсек, табиғи сөйлеу мен жазылым әрекеттерінің дәрежесінде қарастырылған тілдік материалдар [3].

Г. Видоусон, Д. Нунан сияқты белгілі лингвистердің деректеріне жүгінсек, аутентті материал дегеніміз – шетел тілін үйренушілерге емес, сол тілде сөйлейтіндерге арналған, яғни материалды қолданушылардың өзара қатынасы және қолданылу жағдайларында туындайтын тілдік материал. Аутентті материалдарды ағылшын тілін үйретуде қолданудың маңызды жақтары:

- студенттер оқып жатқан тілде сөйлеушілердің өмірдегі, қолданыстағы сөйлеу әрекеттерімен танысады;
- аутентті материалдар студенттердің тіл үйренудегі қол жеткізген жетістіктерін бағалауларына мүмкіндік береді. Мыс: Англияда өткізетін 4 күндік саяхат кітапшасына жоспарларын толтыру;
- аутентті материалдар түрлі мәтіндерді қамтитындықтан ондағы тілдік стиль де түрлі болады;
- аутентті материалдар сол тілде сөйлеушілердің мәдениеті мен ерекшеліктері туралы мәлімет береді, ол өз кезегінде студенттердің тіл үйренуге деген қызығушылығын арттырады (мыс: бейнекөріністер, белгілі әндер, т.б.).

Тілдік аспектіде қарастыратын болсақ, аутентті мәтіндер және сөйлемдердің қысқартылған формаларының, толық аяқталмаған сөйлемдердің көптігімен ерекшеленеді. Сөйлемдердің бұл түрлері, әсіресе, газет мақалаларының тақырыптарында көптеп кездеседі.

Әлеуметтік-мәдени аспекті тұрғысынан алғанда күнделікті жағдайларда қолданылатын сөз тіркестері, клише, мереке, бос уақыт өткізуге қатысты реалийлер, басқа тілдерде мағыналық теңеуі жоқ лексикондарды, яғни лингвомәдени лакуналарды, қарастырамыз.

Психологиялық аспектіде аутентті мәтіндер сөйлеу әрекетінің нәтижесі ретінде студенттердің ойлау қабілеттерін дамыту құралы болып табылады [4].

Шетел тілдерін оқытуда аутентті материалдарды қолданудың жоғарыда көрсетілген тиімді жақтарын қарастыра отырып, оның тіл үйрету процесінде алатын маңызды рөлін анықтауға болады.

Жаңа ақпараттық технологиялар заманында аутентті материалдарды студенттердің жаңашыл техникалық құралдар көмегімен қабылдауы оқу процесіндегі негізгі талаптардың бірі. Мақаламызда қарастырылатын аутентті материалдар: аутентті бейнекөріністер мен қазіргі кездегі студенттер арасында танымал ағылшын тіліндегі аутентті өлеңдер.

Жалпы видеосабақтар оқытудың негізгі принциптерін негізге ала жүргізіледі. Видеосабақтарда студенттердің танымдық қызығушылықтарын тудыратын тақырыпқа қатысты көріністер мен ситуациялар алынады және сөздік мазмұны да танымдық-қызығушылықты арттыру принципі негізінде қарастырылады. Тілдік материал түрлі сөз таптарының лексикалық бірліктерінен: зат есімдер, сын есімдер, етістіктер т.б. – және грамматикалық құрылымдардан тұрады. Видеосабақтарды ұйымдастыру барысында ағылшын тілін оқытудың жеке тұлғаға бағытталған негізгі принципін басшылыққа ала отырып студенттердің белсенділігіне көп көңіл бөлінеді. Видеосабақтар студенттердің психикалық әрекеттерінің тез дамуына, соның ішінде көңіл зейін қою және есте сақтау қабілеттеріне жақсы әсер етеді. Видеокөріністерді көру барысында студенттерде біртұтас танымдық әрекет іске асады. Материалдың мазмұнын түсіну үшін студенттердің ынта қойып тындауларына тура келеді, ал ол, өз кезегінде, көңіл бөлу қабілеттерінің артуына алып келеді. Қарқынды көңіл бөлу ақпараттың есту, көру каналдары арқылы толыққанды түсуіне, студенттердің үйреніп жатқан тілдің еліне қатысты материалдарды, тілдік және сөздік материалдарды есте сақтау процесін дамытады.

Видеосабақтарды пайдалану барысында студенттердің қызығушылықтарын арттыру екі жақты қарастырылады. Біріншісі, материалдың мазмұндық қызықтылығы десек, екіншісі, студенттердің материалды түсіну мүмкіндіктеріне сенім білдіру арқылы қызығушылықтарын арттыру [5]. Видеосабақтардың тағы бір ұтымды жағы - студенттердің өздеріне деген сенімдерін нығайтып, тілдік деңгейлерін әрі қарай дамытуға деген талпыныстарын күшейтеді.

Ағылшын тілін үйренуде аутентті мәтіндегі әннің рөлі

Білім беруде оқушының түпкі сана сезіміне, эмоциясына, психологиясына әсер етіп, қабілетін оятатын *музыка* болып саналады. Атақты педагог Ян Амос Коменский «Кімде-кім музыканы түсінбесе, сол адамды сауатсыз десе де болады» деген болатын. Музыканы пайдалана отырып, тілді үйренудің бірнеше актуалды себептері бар. Біріншіден, тілді үйренуші жасөспірім, сол тілде сөйлейтін халықтың мәдениетін тез үйренеді. Себебі, психологтардың айтуынша, осы жастағы балалар басқа елдің мәдениетіне еліктегіш болып келеді. Екіншіден, арнайы іріктеліп алынған ән, тілді үйренушінің ойлау қабілетін арттыруға, талғамын жақсартуға, бір сөзбен айтқанда, жеке тұлға болып қалыптасуына септігін тигізеді. Әнді пайдалана отырып, шетел тілін үйренудің тиімді жақтары:

- Ән - тілді үйренушінің жаңа сөздерді есте сақтау қабілеті мен сөздік қорын арттырады.

- Грамматикалық құрылымды игереді.

- Есту қабілетін арттырып, бір сөйлем шеңберіндегі сөздерді дұрыс айтып, екпінді дұрыс қоя білуге үйретеді.

- Психологиялық ауыртпашылықты төмендетіп, тілдік қызметті арттыра отырып, шетел тілін үйренуге деген қызығушылықтың әрі қарай дамуына әсерін тигізеді.

Сабақта музыканы сабақтық уақыт кезеңдеріне бөліп қолданудың өзіндік әртүрлі әдіс-тәсілдері бар. Әдістемелік тұрғыдан алып қарайтын болсақ, әнді сабақ уақытының төменде көрсетілген кезеңдерінде қолдануға болады.

- Сабақ басталғанда, фонетикалық жаттығу ретінде;

- Лексикалық және грамматикалық материалдарды қорытындылағанда;

- Сабақтың кез-келген сатысында тілдік қабілет пен қажеттілігін арттыруда;

- Сабақтың ортасында немесе аяғында шаршағанды басу үшін пайдаланады.

Әнді сабақ кезінде пайдаланудың әдістемесі алдын-ала арнайы жоспарланып, пысықталуы қажет. Әсіресе, ол жоғарыда айтылғандай, өтілген грамматикалық және лексикалық материалдарды қорытындылау үшін маңызы зор. Ал келесі екі-үш сабақта жаңа сөздер есте сақталып қалу үшін, бір-екі рет қайталаса да жеткілікті.

Әнді аутентті материал ретінде таңдаудың принциптері:

- мәтін таңдау (оның мазмұны, ақпараттық мәні мен тәрбиелік сипаты, таныс және таныс емес, бейтаныс жаңа сөздердің өзара қатынастары)

- әннің шығарылған уақыты, дәуірі, әннің шығу тарихы

- оқушылардың жас шамаларына сәйкестігі

Мәселен, қазіргі заманға сай, жастардың арасында танымал болып жүрген әндерді таңдап алатын болсақ, тілді үйренуде оқушының қызығушылығы артуы мүмкін. Не болмаса, осы айтылған әндерді оқушының өзіне сабаққа алып келуіне ұсыныс жасауға да болады. Бір жағынан бұл қызықты болса, екіншіден, әннің мазмұнын, орындалу деңгейі туралы өзара талқылап, пікірталас сұхбаттар ұйымдастыруға мүмкіндік туады. Мысалы: саяси тақырыптағы әндер, халықаралық жағдай төңірегіндегі немесе қоғамдық-саяси мәселелер туралы пікірталас тудырса, лирикалық әндер адамдардың өзара қарым-қатынасы туралы мәселені қозғайды. Шетел тілін тереңдетіп оқытудың ауызша және жазбаша түрлерін дамытуда, қосымша материал ретінде әртүрлі жанрдағы музыкалық шығармалардың үзінділерін де алуға болады. Егер де музыкалық шығарма дұрыс таңдалып алынатын болса, онда тілді үйренуші, сол шығармалардан үзінді тыңдай отырып, оның басты тақырыбына, көңіл-күйіне, сезіміне, өзі үйреніп жатқан шетел тілінде, алдын-ала дайындалмаған тақырып бойынша ойын жеткізуге тырысып бағады.

Сонымен қатар, шетел тіліндегі әндер, шет тілін үйренудегі мотивация құралы болып табылады. Бұл тақырыптың өзекті мәселелерінің бірі - шетел тіліндегі әндер оқу үрдісінен тыс жатқан мәселе және тілді үйрену мен ой-қабілеттің дамуы, жеке тұлғаны тәрбиелеуді тығыз байланыстыратын құрал болып табылады. Қазіргі таңда жасөспірімдер, шетел тіліне деген оң көзқарастары мен басқа ұлт өкілдерінің мәдениеті және де сол елдің ұлттық мәдениетінің дамуындағы жетістіктерді пайдалана отырып, тілді үйренудегі қажеттілік пен қабілеттіліктерін арттыруда. Шетел тілін үйренуде аутентті бейнесабақтар мен шетел тіліндегі әндерді пайдаланудың маңызды жақтары:

- бейне сабақтар мен шетел тіліндегі әндер тілді үйренушінің ой-өрісін кеңейтеді;

- грамматикалық құрылым мен сөздік қордың а) кеңейтуіне, ә) бекітілуіне тигізетін әсері зор;

- бейнекөріністер мен әнге қатысты барлық жұмыстар тілді үйренушінің тілге деген қызығушылығын арттырады,

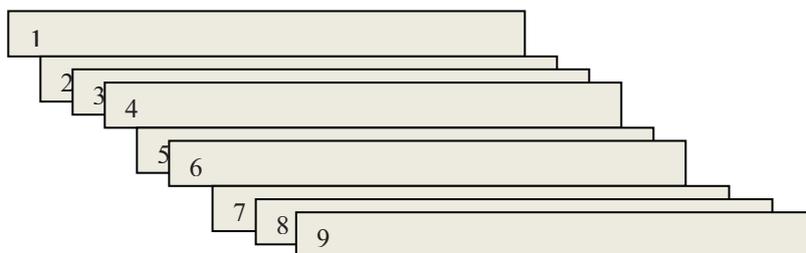
- лексикалық-грамматикалық материалдарды терең түсініп, игеруіне ықпалын тигізеді.

Қазіргі кезде аутентті материалдарды таңдау аса қиындық тудырмайды. Көптеген материалдарды “You tube ”сайтынан flv.converter программаларының көмегімен дискіге жазып, сабақ барысында қолданудың мүмкіндіктері мол. Бейнекөріністер мен әндерге арналған жаттығу түрлері де өте көп. Солардың бірі, компьютерді қолдана отырып, қалып кеткен сөздерді толтыру және өлең шумақтарын орын тәртібімен орналастыру. Мысал ретінде «Ұлыбритания» тақырыбында өткізілген бейнесабақта қолданылған әнге арнап жасалған жаттығу түрін ұсынып отырмыз.

Ұлыбритания туралы бейнекөріністен кейін студенттердің сол елдің өнер туындыларымен танысуына берілген, қазіргі жастар арасындағы танымал «Westlife» тобының «Flying without wings» атты әні. Студенттер әнді тыңдау барысында компьютерде берілген әннің мәтініне қарап, курсордың көмегімен өлең жолдарын дұрыс тәртіппен көрсетілген ұяшықтарға орналастырулары қажет.

Westlife – Flying without wings

One thing that makes it all complete,
Everybody is looking for a something
You’ll find it in the strangest places
Some find it in the faces of their children,
Places you never knew it could be.
Some find it in their lover’s eyes-
You’re flying without wings
Who can deny the joy it brings,
When you’ve found that special thing,

1-үлгі.

Жаттығудың мақсаты - студенттердің есту қабілеттерін дамытып, есте сақтау процесіне әсер ету. Материалдың мазмұнын түсіну үшін студенттердің ынта қойып тыңдауларына тура келеді, ал ол, өз кезегінде, көңіл бөлу қабілеттерінің артуына алып келеді. Жоғарыда айтып өткеніміздей, қарқынды көңіл бөлу ақпараттың есту, көру каналдары арқылы толыққанды түсінікті болуына, студенттердің үйреніп жатқан тілдің еліне қатысты материалдарды, тілдік және сөздік материалдарды есте сақтау процесінің тиімділігі артуына әсер етеді.

Қорытынды

Жалпылай қорытындыласақ, шетел тілін оқытуда аутентті материалдарды қолданудың маңызды орын аларын атап өткіміз келеді. Шетел тілінің білім беру саласындағы атқарар қызметі – тілді оқып үйренушілерді өздері оқып үйреніп жатқан тілде сөйлейтін халықпен түсіністік, ортақ көзқарас орнатуға және сол ұлт мәдениетін түсінуге дайындап, тәрбие, білім беру, әрі жеке тұлғаларын жан-жақты дамыту екендігін

ескерсек, шетел тілін оқытуда аутентті видеосабактар мен аутентті мәтіндегі әндерді қолдану тиімді нәтижеге алып келері сөзсіз .

ӘДЕБИЕТТЕР

1. Кунанбаева С.С. Современное иноязычное образование: методология и теория. Алматы, 2005, 262 с.
2. Гальскова Н.Д. Современная методика обучения иностранным языкам. М., АРКТИ-ГЛОССА, 2000, 165 с.
3. Longman Dictionary of Contemporary English 2003.
4. Носонович Е.В., Мильруд Р.П. Параметры аутентичного учебного текста //М., ИЯШ, 2004, №4, с. 74-78.
5. Нурова А.Б. Методика использования телекоммуникационных технологий в обучении английскому языку в общеобразовательной школе. Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук. Алматы, 2007, 110 с.

ӘОК 4И (Англ)

Шинтаева Ләззат Аманхановна – оқытушы (Алматы, ҚазККА)

Хайтбаева Асем Амангелдиевна – оқытушы (Алматы, ҚазККА)

Сиптанова Роза Ибрайхановна – оқытушы (Алматы, ҚазККА)

ШЕТ ТІЛІ САБАҚТАРЫНДА АУЫЗЕКІ ТІЛДІ ҚОЛДАНУДЫҢ ПСИХОЛОГИЯЛЫҚ НЕГІЗДЕРІ

Барлық деңгейлерде халықаралық байланыстар мен ынтымақтастық аясының кеңейюімен, Қазақстанның әлемдік қоғамдастыққа кіру саясатымен байланысты жоғарғы оқу орындары алдында тәлімгерлерге меңгеріп жатқан шет тілдері арқылы халықаралық коммуникацияға қатыса алатындай және өздері меңгерген шет тілі бойынша өз бетімен білімін көтере алатын мамандарды дайындау мақсатын қойды. Сондықтан соңғы он жылдық ішінде шет тілін оқыту тиімділігін арттыру жолдары белсенді түрде қарастырылуда. Ол бір қатар қарқынды әдістерді қолдану, дәстүрлі әдістемелерге жаңа әр беру, сондай-ақ студенттердің жеке бастарына қатысты психологиялық ерекшеліктерді ескеру қажеттілігі яғни білім беруді индивидуализациялау және дифференциациялау.

Шет тілін үйретудегі басты міндет – үйренушіні тілді практикада қолдануға яғни сол тілде еркін тілдесуге үйрету. Тілдесу тұрмыстық тілдесу және кәсіби тілдесу болуы мүмкін. Үйренушілер сол тілде кез келген тақырыпта еркін әрі толыққанды тілдесулері керек.

Оқыту мақсатының бастапқы сатысы кешенді болып табылады. Бастапқы сатыда тілдесу қызметінің барлық түрлерін бірдей дамыту көзделеді. Негізгі мақсат ауызекі тілді меңгеру, ауызекі тіл тілдік қызметтің басқа түрлерін үйретудің негізі және шарты болып табылады.

Психологтардың дәлелдемелері бойынша, шет тілін меңгеруде санада екі тілдік код қалыптасады, олардың маңыздысы – ана тілінің коды болып табылады. Тіл үйренушінің ана тілін ескере отырып (фонетика ерекшеліктерін) көптеген қателердің алдын алуға болады. Шет тілдік лексиканы меңгере отырып, тіл үйренуші негізінен сол тіл ана тілі болып табылатын тұлғаның жолымен жүреді, яғни үздіксіз өмір бойы сөздік қорын толықтырып отырады.

Ауызша тілді дамыту және ауызша тілдің түрін анықтау көкейкесті мәселелердің бірі болып табылады. Шет тілде ауызекі тілді меңгеру үшін, оның фонетикасын, лексикасын, морфологиясын, синтаксисін, тілдік этикетін меңгеру қажет.